

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

Te Berlijn is in den ouderdom van drie en tachtig jaar overleden de Oud-Katholieke bisschop Dr. Eduard Herzog. Hij was in achttien honderd en zeventig na de besluiten van het Vaticaanse Concilie inzake de onfeilbaarheid van den Paus in Duitschland de leider der Oud-Katholieke beweging. Lange jaren was hij de Oud-Katholieke bisschop van Zwitserland, zetelende te Bern. In het Oud-Katholieke Maandblad werden vroeger van tijd tot tijd van zijn hand schriftverdenkingen gegeven. Hij is dan ook geen onbekende voor zijn geloofsgenooten in ons land en ik durf veronderstellen, dat zijn naam ook buiten dien kring hier wel bekend is. In 't jaar negentien honderd vijf werd in onze taal een lijvig boekje gedrukt en verspreid voor rekening van den vertaler, dat acht en vijftig overdenkingen bevatte in aansluiting aan het kerkelijk jaar, te beginnen bij den advent tot aan allerheiligen toe. Deze overdenkingen waren oorspronkelijk in het Duitsch verschenen onder den titel „Verbondenheid" en werden bij ons volk ingeleid door Prof. J. J. van Thiel van Amersfoort. Uit de voorrede van de hand van Dr. Eduard Herzog zelf klinkt ons een bijzonder sympathieke toon tegen. Daarin verklaart hij als doel van elke leerrede: den geloovigen de voortreffelijkheid van Christus en diens Rijk duidelijk te maken. Het zou hem echter leed doen, wanneer hij door de uitgave van zijn leerredenen eenige aanleiding gaf, om — ware het slechts voor een enkelen keer — de openbare godsdienst oefeningen te verzuimen en zich tevreden te stellen met het lezen van een zijner leerredenen. Het lezen toch van een leerreden weegt niet op tegen het luisteren naar het gesproken woord. Aldus oordeelde deze energieke man. Een uitspraak, die zelfs in gereformeerde kringen nog wel mag worden herhaald. Met den dood van dezen strijdman held uit de veel bewogen dagen van zeventig, is een merkwaardige figuur verscheiden. Hij was toen nog slechts dertig jaar. Het zijn schier immer jonge mannen, die de Heere het werk van helden geeft te doen!

Meer dan eens heb ik onder deze rubriek iets medegedeeld van den arbeid van den Duitschen hulpbond voor 't werk der christelijke liefde in het Oosten (nabije). Het orgaan van dezen bond verschijnt onder den titel „Sonnen- aufgang" te Frankfurt a. d. Main. De zes en twintigste jaargang is al weer kleiner dan de vorige en die staat reeds zooveel achter bij dien die daaraan voorafging. Doch geen verwijt kan den bond treffen. Integendeel, het moet onze groote verwondering wekken, dat genoemde bond nog bestaat en niet voor lang zijn werk heeft opgegeven. Ter herinnering deel ik dan nog eens mede, dat hij onder de grootste opofferingen en gevaren nu ruim een kwarteeuw heeft gewerkt onder de Armenische Christenen in voor-Azië. Geen volk is meer geplaagd. De ongeveer drie miljoen Armeniërs zijn bijna uitgeroeid en dit uitroeiingsproces wordt thans meer ongehinderd en energiek door de Turken voortgezet dan ooit te voren. De grootmachten van Europa hebben hun na de conferentie van Lausanne de vrije hand gegeven en nu zullen de Turken de laatste Armeniërs wel slachten, zoo deze niet een veilig heenkomen hebben weten te vinden. Dit is hun bijna onmogelijk gemaakt. Doch er leven dan toch nog eenige honderdduizenden van dit taale en zeer begaafde volk. De hulpbond nu oefende het werk der christelijke barmhertigheid uit onder de vele weezen en ellendigen, die de moordende Turken beroofd hadden van hun ouders en van elken steun. Echter door wat er na den oorlog nog weer is vermoord, nadat de grootmachten in den oorlog het dezen bond zoo moeilijk hadden gemaakt om zijn vredeswerk te doen, kan deze arbeid in het nabije Oosten haast niet meer gewerkt worden en nu... heerlijk om op te merken, dat de liefde vindingrijk is — nu hebben deze Deutsche Christenen toch weer het volk gevonden, dat zij om Jezus' wille helpen willen en waaraan zij de liefde van Christus willen bewijzen. Nu hebben ze het voornemen om onder deze geplagde natie te arbeiden in Bulgarije en elders verwaarts de armen gevlucht zijn of waar zij hen nog vinden. We willen dankbaar erkennen, dat ook de Amerikanen nog gedenken aan dit volk, dat eeuwenlang is gemarteld en dat de Turken gedurende vele eeuwen hebben geteisterd door hun roof- en moordpraktijken. In Beiroet — bij het noemen van den naam dier stad worden wij herinnerd aan een der gruwelijkste Armeniër-moorden — maken de Amerikanen in hun vele inrichtingen der christelijke liefde in die stad nog gaarne gebruik van de Duitsche krachten.

Den vier en twintigsten Maart heeft Prof. Siegfried Goebel, Theol. Dr. in Bonn zijn tachtigsten verjaardag gevierd. Dr. Goebel is medewerker aan de „Gereformeerde Kirchen-Zeitung" en van over lang een trouw lid van den Gereformeerden Bond en mede als zoodanig acht ik het gepast om in deze rubriek dit jubileum te vermelden. Veertig jaar bestaat de Gereformeerde bond; al deze veertig jaren stond de jubilaris in

nauwe betrekking tot dit lichaam, wel in de eerste plaats als Gereformeerde predikant, dan ook als vertegenwoordiger en pleitbezorger der Gereformeerden in het Consistorium, en eindelijk als leider en geestverwant in zijn hoogerleeraarsambt. Geboren in een pastorie, waarin de Heere werd gediend en goeder, leerling te Erlangen van Hofmann en Ehrard, te Erlangen van Müller en Tholuck, te Berlijn van Nietzsche, Dörner en Steinmeier heeft hij zes jaren naast zijn vader en dien tot steun gearbeid en zich voorbereid voor zijn ambt als hulprediker te Halberstadt. Vijftien jaar heeft hij aldaar gediend in de evangelische gereformeerde kerk. Hier heeft hij in de beste harmonie samengewerkt met zijn geestverwant Lampe. Levendig herinnert men zich nog in die stad en gemeente zijn gezegenden arbeid; met vaste hand heeft hij haar geleid en heel veel bijgedragen om het gereformeerde kerkelijk leven tot bewustzijn te brengen. De kerkelijke tucht werd door hem gehandhaafd en door zijn prediking, huisbezoek en catechetisch onderricht is de gemeente gebouwd. Bij dit alles werkte hij veel voor de pers. In 1895 werd hij te Bonn benoemd tot hoogleraar voor het N. Testament. Als zoodanig heeft hij zijn studenten de Schrift leeren verstaan en uitleggen. Het goede zaad in die drie decennien uitgestrooid is gebleken kiemkrachtig en vruchtbaar te zijn. Veel heeft hij ook te Bonn voor de pers gewerkt. Zijn exegetische geschriften hebben groote bekendheid aan zijn naam gegeven; zijn populaire geschriften hebben voor de meest eenvoudigen de schatten van Gods Woord ontsloten. Zij zijn zendingslectuur geworden. Een gansche serie geschriften gaf hij op verzoek uit voor Christenen, meer gevorderd in het genadeleven. Zijn adagio was: ik voeg mij altijd bij hen, die niet vreezen. Zijn vader hield hem steeds voor: zich steeds bij de minderheid te voegen. Geheimraad Goebel is een man van de Schrift, van het gebed, een broeder, een Calvinist en geen partijman, zoo getuigt men van hem! Heerlijk! Wij wenschen hem geluk met zijn tachtigsten verjaardag!

G. KEIZER.

KERKNIEUWS.

GEREFORMEERDE KERKEN.

Tweetal te:

De Lommer: N. de Boer, cand. te Amsterdam; en J. H. Kuiper te Winsum.

Beroepen te:

Apeldoorn: H. H. Schoemakers te Kampen.
Bierum (Gr.): cand. K. J. Cremet te Amsterdam.
Boskoop: J. G. Farnhout te St. Pancras.
Capelle a. d. IJssel: cand. L. Hoorweg Jr. te Hilversum.
Culemborg: F. H. Boersma te Bozum.
Gapinge-Vronsepeolder: C. von Meyenfeldt, cand. te Amsterdam.
Giessen Oud- en Nieuwkerk: cand. L. Hoorweg Jr. te Hilversum.
H. I. Ambacht: E. J. Wientjes te Oudshoorn.
Hoek (Z.): cand. L. Hoorweg Jr. te Hilversum.
Huisdorsdijk (Z.H.): cand. L. Hoorweg Jr. te Hilversum.
Nieuw-Buinen: H. de Lange te Exmorra (Fr.).
Overschild: cand. K. J. Cremet te Amsterdam.

Bedankt voor:

Alblasserdam: C. J. Wielenga te Zierikzee.
Lunteren: E. J. van Voorst te Kootwijk.

Aangenomen naar:

Westergest: J. van Loo te Mijdsrecht.

Intrede te:

Antwerpen: A. G. Wolf van Loenen en Vreeland. Tekst I Joh. 1:1-4.
Vreeland: K. Farnhout van Amsterdam. Tekst Matth. 21:5.

CHR. GEREFORMEERDE KERK.

Aangenomen naar:

Amsterdam: A. M. Berkhoff te Utrecht.

Bedankt voor:

Doornburg: J. P. Meijering te Nieuwpoort.

GEREFORMEERDE GEMEENTEN.

Tweetal te:

Kampen: J. Vreugdenhil te Borssele en A. Verhagen te Middelburg.
Werkendam: A. Verhagen te Middelburg en H. Kieft Jr. te Veendam.

Beroepen te:

Ridderkerk: J. Vreugdenhil te Borssele.

Bedankt voor:

Dordrecht: A. de Blois te Vlaardingen.

NEDERLANDSCHE HERVORMDE KERK.

Dristal te:

Amsterdam: W. A. P. F. L. Jörg te Harlingen, J. M. Lammers te Nunspeet en J. Vermeulen te Noordwijk aan Zee.
Utrecht (vac. wijlen G. J. Jonker): Dr. S. F. H. J. Berkhof van der Sprenkel te Haarlem, Dr. F. W. A. Korff te Heemstede en A. K. Straatman te Meppel.

Beroepen te:

Ameide en Tienhoven: L. van Mastrigt te Harderwijk.
Bergeijk (N.Br.): W. A. Eerdbeek te Standaardbuiten (N.Br.).
Diemen: J. G. Hooger te Rhenen.
Hemelum: H. J. Honders te Zoeterwoude.
Rotterdam: P. G. de Vey Meisdag te Waasenaar.
St. Annaland (Z.): F. van Asch te Den Ham (Ov.).
Zweeloo: C. P. Burger, cand. te Leiden.

Bedankt voor:

Lunteren: B. Batlaan te Zeist.
Waddinxveen: G. Benes te Monster.
Waert: J. Cramer te Raalte.

Aangenomen naar:

Ammerstol: J. B. Th. Hugenholtz, enz. pred. te Den Haag.
Glanerbrug (loc.): P. Groot te Steggerda.

Tweemaal kerken.

Als veler gewoonte om slechts eenmaal per Zondag ter kerk te komen.

Ik gebruik opzettelijk het woord gewoonte, — aldus de redacteur van de „Rijl. Kerkbode" — om daarmee al die gevallen, welke daar buiten liggen, uit te zonderen. Er zijn steeds vaders en moeders, die elkander verbeurten. Ouden van dagen kunnen menigmaal moeilijk tweemaal komen. Zwakken behoeven ook tot deze rubriek. Zij, die ver weg wonen of bezigheden hebben in verband met den veestapel, kunnen ook tot deze rubriek gerekend worden. In al deze gevallen is van geen gewoonte te spreken. Zij kunnen niet anders. Zij zijn door den nood gedwongen, al zouden zij graag anders willen. Voor velen hunker is thuisblijven een kruis, een gemis. Met hun geest zijn ze vaak in de samenkomst der Gemeente. Het is hun daar zoo goed, omdat de Heere er samenkomt met zijn volk en het geloofleven aldaar een gezegenden voedingsbodem vindt.

Anders staat de zaak evenwel in al die gevallen, waarin er louter van gewoonte en niet van niet-anders-kunnen sprake is. Met het oog op deze laatste categorie van personen wil ik eens herinneren aan het al oude voorvaderlijke gebruik om, als het maar eenigszins kon, tweemaal per Zondag te kerken.

Deze gewoonte was en is een goede gewoonte. Zij sluit zich aan bij de Heilige Schrift en bij de oude Christelijke praktijk.

Tijdens den eere-nieuwen eeredienst was er een morgen- en een avond-offer. Telkens was er een heilige samenkomst bij de van God gewild was. Het volk, de Gemeente, was bij den offer-dienst tegenwoordig en ontving daardoor onderwijs. Zij die louter uit gemakzucht maar eenmaal naar de kerk gaan, moeten eens beproeven of zij van harte kunnen zingen: „Mijn heil, met opgeheven handen, klimm' voor Uw heilig aangezicht, als reukwerk, voor U toegericht, als offers, die des avonds branden."

Na het ontstaan der synagogen kwamen de Joden en den morgens en des avonds voor het gemeenschappelijk gebed bijeen.

Inzake deden dat de eerste Christengemeenten. 's Morgens op den eersten dag der week hadden zij behoefte om elkander te begroeten op den dag des Heeren. Het was een vriende- elander te zien en samen Gods Woord te hooren en te bidden. 's Avonds werd weder een bijeenkomst gehouden. Waarschijnlijk werd in deze vergadering altijd het H. Avondmaal gebruikt. Niemand bleef daarvan weg. Er was levon, liefde, opbloeiend uit den wortel des geloofs. De Heilige Geest werkte krachtig in het midden der gemeente.

Uit die praktijk der eerste Christenen is ook voortgekomen de instelling van een twee-voudigen kerkdienst in de dagen der groote Reformatie. Onze vaders slosten zich zoo nauw mogelijk aan de eerste Christenkerken aan. Zij gingen terug naar de bron.

Zou het niet goed zijn, indien wij allen terugkeerden tot die welbepaalde praktijk, die de Goddelijke instelling des Ouden Testaments tot achtergrond heeft?

Een bepaald bevel hebben wij niet. Dat is zoo. Maar is onze godsdienst niet geestelijk? En brengt deze geestelijke vrijheid niet mee, dat wij nasporen wat God zelf heeft ingezet, toen de Kerk nog in haar jeugd was. Wat toen in o. v. l. is nu goed en van God gewild in Nieuw-Testamentischen vorm.

Hoe de steek hier kwam.

Is nog geen 60 jaren geleden, dat in ons vaderland door vele predikanten der Gereformeerde belijdenis een steek werd gedragen. Het Gereformeerde volk zag zijn dominees graag met dit driekanten hoofdekeel, want het meende te goeder trouw, dat de steek bij het „ambingewand" behoorde. Predikanten, die hem aflegden en voortaan met den hoogen hoed zich op straat vertoonden, moesten daarover soms heel wat hooren. Zij schaamden zich, naar sommigen meening, voor de „uniform van hun Koning".

Hoe we hier te lande dan toch wel aan dien steek zijn gekomen?

Dat verhaalt Penning in zijn jongste werk „Noodweer", een verhaal uit het jaar 1672, toen zich de Franschen in Utrecht hadden genesteld.

Lodenstein stond reeds in de gang, den wandelstok in de hand en den driekanten steek op het hoofd.

„De driekante steek was de nieuwste mode. De Franschen hadden haar meegebracht, en om hun gen reden tot aanmerkingen te geven, had Lodenstein zich naar die mode gevoegd. Maar zijn gemeente was er niet door gesticht, en daarom verwisselde hij den steek weldra weer met den breedranden, ronden hoed."

Dat de vrome Lodenstein den driekanten steek opzette, was dus alleen om den Franschen te behagen. De steek had dus met het predikant absoluut niets te maken. Dat de dominees hem later zijn aan dragen, is dus niets anders geweest dan een volgen van de Fransche mode.

Naar de herkomst van deze historische bijzonderheid gevraagd, heeft de heer Penning aan het „Noord-Holl. Kerkbl." meegedeeld, dat hij die gevonden had in het Gemeentelijk Archief te Utrecht.

Onze lezers weten, dat Joh. de Heer vorige week zijn eerste drandloze „preek" gehouden heeft. Daarin heeft hij goede dingen gezegd. Wel wat gezocht en onjuist lijkt zijn zeggen, dat „de drandloze" ook al een teken zou zijn van het naderend einde dezer bedeeeling (Zie n.b. Daniël 12:4).

Maar een goede opmerking noemen we de volgende:

„Om den oproep te beluisteren, komt het er dus maar op aan een drandloos toestel te hebben, en... op de juiste gottengte te zijn ingesteld. Ge kunt onmogelijk Hilversum (waar het zendtoestel staat, waarvan Joh. de Heer zich bediende) beluisteren als ge op 600 Meter instelt, ge weet nu eenmaal dat ge dan op 1050 Meter moet instellen en daardoor de andere stemmen buiten het gehoor houden. Zoo ook moeten we, om de eeuwige dingen te kunnen beluisteren, ons hart op de eeuwigheid instellen; de andere stemmen voor een wijle tot zwijgen brengen."

„De Rotterdam."